

א. שמות | פרק ט

(כ) ויקח ויתן את העדת אל הארון וישם את הבדים על הארון ויתן את הכפרת על הארון מלמעלה:

רש"י

את העדות - הלוחות:

רמב"ן

וטעם ויקח ויתן את העדות - שלקח הלוחות מארון עץ שהיו שם בתוך אהל משה והביא אותם אל המשכן:

ב. דברים | פרק י

(א) בעת ההוא אמר ה' אלי פסל לך שני לוחות אבנים כראשונים ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ: (ב) ואכתב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת ושמתם בארון: (ג) ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לוחות אבנים כראשונים ואעל ההרה ושני הלוחות בידים: (ד) וכתב על הלוחות כמכתב הראשון את עשרת הדברים אשר דבר ה' אליכם בהר מתוך האש ביום הקהל ויתנם ה' אלי: (ה) ואפו וארד מן ההר ואשם את הלוחות בארון אשר עשיתי ויהיו שם כאשר צונו ה':

רמב"ן

א. וטעם ועשית לך ארון עץ - שתשים הלוחות בתוכו בעת שתרד. והיה הארון הזה כולו עץ הוא והמכסה אשר עליו מלמעלה כמנהג בכל הארונות, והיו הלוחות שם עד שנעשה המשכן, ואז עשו הארון המצופה זהב והכפורת אשר עליו זהב טהור. ולא אמר לו כן בלוחות הראשונות, לפי שהיה גלוי לפניו שישברם. וטעם ויהיו שם כאשר צוני ה' (פסוק ה), שהיו שם עד שנעשה המשכן, שצוני (שמות כה כא) ונתת את הכפורת על הארון מלמעלה ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך. וזהו הטוב והישר בפסוקים האלה:

ב.

וכתב רש"י ולא זהו ארון שעשה בצלאל, שהרי לא נתעסקו במשכן אלא לאחר יום הכפורים, כי ברדתו מן ההר צוה להם על מלאכת המשכן, ובצלאל עשה המשכן ואח"כ ארון וכלים, נמצא זה אחר היה. וזהו שהיה יוצא עמהם למלחמה, ואותו שעשה בצלאל לא יצא במלחמה אלא בימי עלי, ונענשו עליו ונשבה זה לשון הרב ודברי אגדה הם שמצא כתוב בתנחומא.

ג. ויש לשאול ואחר שהוציא משם הלוחות ונתנם בארון שעשה בצלאל, מה היה בזה, ולמה הוא יוצא עמהם למלחמה. ואומרים ששברי הלוחות היו שם, וכן באגדה. אבל דברי יחיד הם, שכך שנינו במסכת שקלים (ירושלמי פ"ו ה"א) תניא רבי יהודה ברבי אלעאי אומר שני ארונות היו עם ישראל במדבר, אחד שהיו שברי הלוחות מונחין בו וכו', ורבנן אמרי אחד היה ופעם אחת יצא בימי עלי ונשבה.

ד. ודעת רבותינו בכל מקום בתלמוד (ברכות ח:; ב"ב יד:; מנחות צט) אינו כן, אלא לוחות ושברי לוחות מונחים בארון. ועוד אנה יעמוד הארון הזה עם הלוחות הראשונות כל ימי המדבר, כי במשכן בבית קדשי הקדשים לאחר הפרוכת אין שם שני ארונות, וכן שלמה לא הכניס לבית קדשי הקדשים אלא ארון אחד (מ"א ח ו ט): אבל הארון הזה של משה, כשנעשה ארונו של בצלאל גזוהו כדין תשמישי קדושה.

ה. וזהו הנכון על דעת רבותינו. כי על דרך הפשט יתכן כי ועשית לך ארון עץ ירמוז לארון שעשה בצלאל. וזה, כי מתחלה נצטווה משה על המשכן וכליו, והיתה המצוה הראשונה ועשו ארון עצי שטים (שמות כה י), כי היא עיקר הכוונה בכל המשכן להיות השם יושב הכרובים. ואחרי כן עשו את העגל, וכאשר נתרצה השם למשה ואמר לו שיכתוב על הלוחות האלו כמכתב הראשון, צוהו בקצרה שיעשה ללוחות האלה ארון עץ, היא המצוה לו ללוחות הראשונות. והנה הזכיר לו המצוה הראשונה שבענין המשכן ושהכל תלוי בה, ומזה למד משה לעשות המשכן וכליו כאשר נצטווה מתחלה. ויהיה פירוש ויהיו שם כאשר צוני ה', שהיו שם לעד לעולם, כאשר צוהו ה' מתחלה (שם שם כא -כב) ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך ונועדתי לך שם ודברתי אתך וגו'. והנה ברדתו הניח הלוחות באהל מועד עד שיעשה הארון והמשכן, כי אלו לא שבר הלוחות הראשונות באהל מועד יהיו עד עשות בצלאל הארון וכן שברי הלוחות על כרחנו שם היו, כי לא החזירם עמו להר וראיה לזה, שלא הזכיר משה זו הצוואה בסדר כי תשא, כי שם הזכיר ארון בצלאל בפירוש, וכאן לא הזכיר המשכן וכליו כי הם הרואים אותו, ולפיכך הזכיר זה בקצרה:

ו. ואל יקשה בעיניך שאמר ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני לוחות אבנים, כי השלים ענין הארון כאחד, כי הנה צוהו השם פסל לך וגו' ועלה אלי ההרה ועשית לך ארון עץ, שיעלה תחלה בלוחות ואחרי כן יעשה ארון עץ, אבל האריך לומר ואכתב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת ושמתם בארון לומר שיהיו כראשונות במכתב, וראוי שיהיו בארון כמצוה בראשונה שאועד שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי. ולכך השלים ואעש ארון, להשלים המצוה והמעשה בקצרה, ואחרי כן שב להאריך במוקדם:

ג. שמות | פרק כה

(טז) וְנִתְּתָ אֶל הָאָרוֹן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלַי: (כא) וְנִתְּתָ אֶת הַכִּפֹּרֶת עַל הָאָרוֹן מִלְּמַעְלָה וְאֶל הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלַי: (כב) וְנוֹעַדְתִּי לָהֶם וְדִבַּרְתִּי אִתָּהּ מֵעַל הַכִּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוֹבִים אֲשֶׁר עַל אָרוֹן הָעֵדוּת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲצַוְהָ אוֹתָהּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

רמב"ן

(כא) ואל הארון תתן את העדות. לא ידעתי למה נכפל, שהרי כבר אמור (לעיל פסוק טז) ונתת אל הארון את העדות. ועוד יש לשאול ג"כ, למה החזיר (בפסוק הבא) אשר על ארון העדות, כי בידוע שהכרובים הם על ארון העדות, ומה צורך לפרש עוד כיון שאמר מעל הכפרת מבין שני הכרובים:

אבל פירושו, כי בעבור שיצוה בכרובים להיותם פורשי כנפים למעלה, ולא אמר למה יעשם כלל, ומה שישמשו במשכן, ולמה יהיו בענין הזה, לכך אמר עתה ונתת הכפרת עם כרובי, שהכל דבר אחד, על הארון מלמעלה, כי אל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך, כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אועד לך שם ואשכין שכינתי עליהם, ודברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים, בעבור שהוא על ארון העדות. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל שאמר היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל בנהר כבר ואדע כי כרובים המה (יחזקאל י כ), ולכך נקרא יושב הכרובים (ש"א ד ד), כי היו פורשי כנפים להורות שהם המרכבה נושאי הכבוד, וכמו שנאמר (דהי"א כח יח) ולתבנית המרכבה הכרובים זהב פורשים וסוככים על ארון ברית ה', כאשר הזכרתי (בהקדמה לפרשת תרומה):

ד. דברי הימים א | פרק כב

(יז) וַיֵּצֵא דָוִד לְכָל שָׂרֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹזֵר לְשִׁלְמֹה בְּנוֹ: (יח) הֲלֹא ה' אֱלֹהֵיכֶם עִמָּכֶם וְהִנִּיחַ לָכֶם מִסְבִּיב פִּי נִתַּן בְּיָדִי אֶת יְשֻׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לְפָנָי ה' וְלִפְנֵי עַמּוֹ: (יט) עֲתָה תָנוּ לְבַבְכֶם וּנְפֹשְׁכֶם לְדְרוֹשׁ לַה' אֱלֹהֵיכֶם וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת מִקְדָּשׁ ה' הָאֱלֹהִים לְהִבְיָא אֶת אָרוֹן בְּרִית ה' וְכִלִּי קֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים לְבֵית הַנְּבִנָה לְשֵׁם ה':

ה. דברי הימים א | פרק כח

(ב) וַיִּקַּם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עַל רִגְלָיו וַיֹּאמֶר שְׂמַעוּנִי אֲחִי וְעַמִּי אֲנִי עִם לְבָבִי לְבָנוֹת בַּיִת מְנוּחָה לְאָרוֹן בְּרִית ה' וְלִהְדֹם רִגְלֵי אֱלֹהֵינוּ וְהַכִּינוּתִי לְבָנוֹת:

ז. אבן עזרא | שמות פרק לח

(כא) אלה פקודי המשכן משכן העדות. פירש למה נקרא משכן בעבור הארון ששם לוחות העדות.

ז. רבנו בחיי | דברים פרק י, א

וכבר כתבתי בסדר ויהי בשלח (שמות טז, לב) שהארון הזה שעשה בצלאל נגזז שם בבית המקדש עם צנצנת המן ושאר הדברים, ויאשיה המלך צוה לגנוזם תחת מחילות ההיכל. והסיבה ליאשיהו שגזז הארון יותר משאר כלי הקודש לשני ענינים, האחד לעילוי קדושתו, שאין לך מקודש ומעולה בכל הכלים כמוהו, וכשם שהוא קודם לכולן במעשה כך הוא מקודש מכולן, שהוא דוגמא לכסא הכבוד ומעון לשכינה, והשכינה דבקה לעולם עם הארון, ולכך בבית שני לא היה בו ארון, וכשחסר ארון חסרה שכינה, ולפי שהיה יאשיהו יודע שהבית עתיד ליחרב על ידי נבוכדנצר, והנביאים שבימיו מתנבאין וצווחין כן, והיה דבר ברור אצלו שכל הכלים יגלו לבבל, לפיכך חס על כבוד הארון לעילוי ורצה לגנוז:

והשני, שראה בארון סימן הנסיעה והוא שהבדים שהאריכו בימי שלמה נתקצרו בימיו וחזרו לאותה מדה שהיו בימי משה, וכשהיו ישראל נכנסין במקדש והיו רואין הפרוכת ושני בדי הארון היו ראשיהן נראין מחוץ לפרוכת כשני דדי אשה שנראין מתחת בגדיה, ועל שני בדין אלו הזכיר שלמה ע"ה (שיר השירים ד, ה) שני שדיך כשני עפרים וגו', וכשנתקצרו עתה בימי יאשיהו וחזרו כלפי פנים היו ישראל נכנסין ולא היו רואין אותן יוצאין ובולטין מן הפרוכת כמנהג, לפי שחזרו לאותה מדה שהיו בימי משה, והכיר יאשיהו בזה שהארון מזומן לנסיעה ומתכנס והולך. ועוד ראה כשנכנס חלקיה הכהן לעבוד עבודה בהיכל שמצא שם ספר תורה שהוא מצד הארון ברית ה' שיצא לתוך ההיכל, והכיר בזה שזה אות לגלות ולחורבן בית המקדש. וזה שתירגם יונתן ויהי בשלושים שנה, והוה בתלתין שנין בזמן דאשכח חלקיה כהנא רבא ספרא דאורייתא בבי מקדשא בעזרתא תחות אולמא בפלגות ליליא בתר מעלני סהרא בימי יאשיהו בן אמון (יחזקאל א, א). ומתוך שראה סימנין אלו ראה לגנוז:

ח. משן חכמה | שמות פרק לז

(א) ויעש בצלאל את הארון - מה דלא כתיב בכולהו בצלאל, משום ששאר הדברים עשו גם אחרים בבית עולמים וכן בבית שני ולעתיד, אבל ארון משגנו עוד לא עשו אחר כי אין לעשות לוחות אחרים, ורק ארון בצלאל הוא שקיים לדורות ולא אחר. ודו"ק, ואולי דהקפיד הכתוב שלא יעשו לדורות ארון וכרובים רק זה שעשה בצלאל.